

vili etiam populo quicumque vellet in tanti boni communionem venire, nulli deesset oportunitas. Quotidie matutinam, et vespertinam de rebus divinis concionem agebat; pro qua postrema nulli prorsus, qui accedere inter audientes vellet, negabatur aditus. Et confluebant frequentissimi, magno sane fructu civitatis universae: plures enim, qui per ipsos octo dies ab officio recedere plane non poterant; vespertino tempore ad horam non incommodè vacabant. In constituta pro diebus illis distributione horarum, praeibat ipse instar seduli paedagogi: nec ad quatuor duntaxat consuetas horas meditationibus destinatas, genibus semper flexis, immotus in sacello durabat; verum et ad plures alias, quibus parare proximam concionem assueverat; ut ad nonnullas etiam, quas a somno levabat: nam ut in semet crudelem esse in delictis habuit, vix quietis paululum corpori dederat, se se a tanta defatigatione recreatum satis arbitrabatur. Pro prandio, et coena nunquam non ipse, tanquam conductus pretio servulus, sedentibus inserviebat. Nihil opus erat opportunum tempus captare Praefectum conveniendi: aut enim stans in cubiculo, aut genibus nixus in sacello, benignus excipiebat hora qualibet accedentes, sive expiandi confessione aures peterent, sive afflicti, turbative intrinsecus, solatium, et consilium exquirerent. Notum erat Mexici, quantus ab illa domo fructus existeret, quam nova rerum facies in civitate appareret: ac mercatores praesertim, quorum pars non modica

dica Praefecti gubernationi se se dederant, atque alternis vicibus in praedictam domum secedebant, suavissimus Christianae pietatis odor praeclaros effecerat. Resonabat undique grata admurmuratio cum Augustini laude, quem *Sanctum Patrem Marquezium* vulgo appellabant, cuius vitae tenorem nulli mortalium facite imitandum aiebant, proptereaque dignum plane caelestibus incolis praedicabant; plura insuper de ipsius concionum efficacia, mirabilique dicendi novitate narrantes. Audiebat haec, quae nimirum amplificata insanis vulgi rumoribus suspicatus est, Sacerdos quidam e conspicua religiosa familia, meritis ipse illustris, Doctorque Mexicanae Academiae; qui cum existimaret, nihil hominem posse dicere, quod suis ipse in libris persaepe non volvisset, decrevit experiendi gratia semel concionanti interesse. Ac sane interfuit curiosus primum, inde commotus animo, postremo suam illam suspicionem omnino deponens, ac praeterea constituens, ipsos octo dies sacris meditationibus sub tanti fervoris Magistro vacare. Quod utique cum fecisset, nonnullis difficultatibus egregio pietatis exemplo superatis, haec ad Augustinum asseveravit. *Equidem tot jam annis gubernationis munera in mea familia recusavi; nunc enimvero decrevi, quoad liceat, eadem petere, id unum profecto intuens, ut qui Subditi mihi fuerint, te magno, et germano Christianae rei Oratore, Divinis commentationibus in hac Ara Coeli exercentur.* Tanto erat nomine Augustinus inter primarios etiam do-

N 2

ctri-

ctrina, et pietate viros! Nec his domi contentus occupationibus, exhibat interdum e chara solitudine, tum Sanctimoniales pro confessione auditurus, tum opem laturus extremo in certamine luctantibus, qui praesentem illum desiderabant; tum Fratrum Bethleemitarum gubernaturus conscientias; a quo pristino suo munere, tantis etiam laboribus auctus non cessaverat. Et hi quidem grato colentes animo viri optime de se meriti memoriam, ejus postea imaginem in tirocinii sacrario collocarunt.

Mense tandem Junio, anno saeculi vertentis septimo et sexagesimo dabatur opera solito meditationum exercitio; cum sub diei quarti auroram, quo tempore Divinis rebus in sacrario intendebat, monetur Augustinus, expectari se ad proximum Divi Andreae sacellum, in quo Socios omnes congregari, ab Regio Legato nuntius imperaverat. Semel, iterumque admonitus ille, aut prorsus non audivit, aut certe, quid rei esset, non intellexit; donec tertio vocatus, continuo properavit, in designatum locum contendit; ac, lege audita de Jesuitarum exilio, adeo a tranquillitate non decidit, ut, exorata facultate, sacrarium suum regressus sit, hostiamque Divinam immolaverit, nihil festinans, nihil in licii ferens, de se, ac Mexicanis Jesuitis omnibus actum esse. Post Missae sacrificium, gratias de more peractas, caeteraque perfecta, quae tempus exigebat, valedixit iis, quos ad proximum triduum meditationibus exercuerat, postremoque lachrimantibus indixit, ut domum

pete-

peterent quisque suam. Ac tunc demum intelligere potuerunt, cur Augustinus, qui semper in ejusmodi concionum exitu de fructu intendendo pro dierum octo meditationibus loquebatur; in toto illo triduo nunquam de diebus octo, sed de triduo duntaxat mentionem facere auditus sit. Et cum nihil dubitarent, inopinatam Jesuitis calamitatem venisse; non immerito suspicati sunt, Augustinum coelesti voce fortasse praemonitum. Secessit ille in cubiculum, ac brevi exivit pro immenso itinere paratus: nam ut sacrarum precum codicem, et Christi e cruce pendens imaginem aeneam assumpsit, satis se instructum supellectili existimavit, vultuque festivo se se inter Socios immiscuit. In primo statim diversorio laneam culcitam, inscio sibi ante exitum ab urbe destinatam, invenit. His tamen delitiis non assuetus, quippe ante annos plurimos culcitam nescierat; hac etiam tempestate recusavit: proptereaque Fratrum Bethleemitarum praedium in itinere cum contingeret, precario tandem obtinuit, ut pro culcita laneum stragulum, usu tamen attritum, substitueretur; quam sane charitatem, pollicitus est, grato se animo repensurum. Xalapam, Hispanorum nundinis nobile oppidum, ad orientem Solem, centum octoginta milliaribus ab urbe Mexico, rhedis devecti pervenerunt exules. Inde tamen Veramcruce usque cum propter vias salebrosas rhedarum commoditati locus ultra non esset; pro tot portandis hominibus, in ea temporis angustia, huc illuc equi gestatorii per-

quirebantur, atque idonei quilibet putabantur, si modo unam haberent maxime necessariam dotem, ulterius progrediendi. Et sane dubitatum ab initio est, num hac etiam ille careret, qui casu obtigit Augustino: nam agasonibus testibus, nondum habens assuetus, vix ephippia, aegerrime sessorem pati poterat. Nihilo tamen minus ad totum triduum vexit hominem, nimia interdum familiaritate tractatus, quin vel minimum daret nativae ferocitatis indicium. Ut autem domitorem illum, nihil equitandi gnarum, deposuit; superiori rursus intolerantia comparuit: quod cum illi ipsi, qui conduxerant, mirarentur; tribuentes nimirum sessoris sanctimoniae, tanquam portentum enarrabant. Coelum Veraecrucis (quod alibi descripsimus) eo fuit Sociis insalubrius, quod in tanta rerum perturbatione angustius erat illis diversorium. Proinde nullo intervallo in lethales incidere febres, easque contagiosas, quae in afflictorum multitudinem serperent: ut misericordia commotus Regius urbis Praefectus, vacuam alteram domum pro Sociorum Nosocomio destinaverit. Augustinus, quanquam ejus salus nonnihil in periculo esse videretur; jussus est a Provinciae Moderatore hanc domum gubernandam suscipere, atque in auxilio aegrotis praestando adlaborare. Medicus ut conspexit extremam hominis maciem, et vultus pallorem, nihil anceps fuit in illo numerando inter primos, animam nulla mora efflaturos. Verumtamen ejus vitam Sociorum commodo, ac solatio, plus adhuc anno pro-

protraxit, qui ludit in orbe terrarum Deus. Et hanc vitam pene miraculo servatam, quantis ipse periculis exposuerit, quantis defatigationibus afflictaverit; satis ab ejus ore, cum jam morti propinquus esset, didicimus; nam ad familiarem locutus: *Beneficio, aiebat, singulari donavit me Deus, quod nulla ferme nocte dormierim pro totis illis septem mensibus, quorum spatio Veraecrucem infirmorum domui Praefectus incolui.* Nec a veritate aberrasset, id etiam adjungens: beneficio se donatum a Deo, quod neque manducaverit propemodum, neque biberit, neque penitus requieverit. Ita numerare potuisset inter collata sibi a Numine beneficia, quod centies non conciderit mortuus inter languida moribundorum brachia, quibus totam pene diem, totam certe noctem dabat, quo Mater amore ad unigenae discrimen sollicita. Laternam noctu semper habebat paratam, ut, siquis aegrotus moveretur, ad opem ferendam continuo accederet: ibat alternatim per singulorum lectula, male contactos operiebat, sitientibus potum dabat, dolore cruciatis levamen procurabat, moerentes solabatur, animam agentibus auxilium ministrabat, cadavera feralibus vestibus induebat, pro vita functis diluculo rem sacram offerebat. Et quod profecto mirandum, tanto laborum pondere defatigatum corpus sive pauculo duntaxat juris, sive modicis leguminibus versus meridiem reficiebat; quo levi sumpto alimento, per brevissimum temporis spatium, cubitum recedebat. Vulgabatur jam in urbe tota, quin

N 4

et

et Mexici per litteras audiebatur, Augustinum apprime similem se gerere Francisco Xaverio, cum Venetiis operam praestaret indefessam Insanabilium Nosocomio.

Interea cum, data navium opportunitate, mari committeretur maxima Sociorum pars; discedens Provinciae Moderator, vices suas pro reliquis in Nova Hispania functurum Augustinum renuntiavit. Et hic in dignitate constitutus, paulum remittente vi febrium, intercapedinem occupavit, ut suos omnes comparandos itineri, sacris meditationibus exerceret. Procedente tempore, ac rebus jam paratis, Praefectus Regius diem profectioni dixit pro Sociis omnibus; uni liberum Augustino relinquens, si manere adhuc vellet, cum iis postmodum deferendus, qui variis distenti casibus, nondum poterant Veramcrucem pervenire. Vitam ille agebat fortasse miraculo; difficilem tamen: nam praeter morbos pristinos, obstinata recens febris tertiana, ita erat fractus, atque attenuatus, ut omnino vivere diu non posse crederetur. Suos vocat in concilium; aperit, quali sit valetudine; rogat, num praestare putent, mari se dedere, inter Socios (quod nimirum optabat) in itinere moriturum? Num ibi expectare venturos, cum alias nihil fere dubitaret, interiturum se ante ipsorum adventum? Paucis deliberatum: nam tum omnes cupiebant hunc Dei amicum secum ferre comitem pro maris periculis; tum etiam confidebant, benignam ipsi futuram coeli mutationem. Hac omnium consensu sententia
pro-

probata, parat pro itinere suppellectilem, quae paulum jam increverat: accesserant enim ad ea, quae supra memoravimus, laneum alterum stragulum, taurinum corium, cervical nulla tela linea contactum. Priusquam navim conscenderet, prope littus in genua procubuit ante pulcherrimam Guadalupanae Virginis effigiem, cujus auxilium precibus, Litaniarum nomine vulgo notis, elata voce imploravit. Confluxerant Veracrucesenses, qui fama duntaxat sibi cognitum hominem frequentes, ac lachrimantes sequebantur; oculorumque nutu, cum verbis non possent, abeunti valedicebant. Ita demum, postquam Socios tres ac triginta, paucorum mensium commoratione, sepulchro ibi mandaverat; tertio Kalendas Februarias, anno hujus saeculi octavo et sexagesimo, solvit e Nova Hispania, cujus bono ad tot annos ferventissimo labore insudaverat. Navarchus, qui summa illum veneratione prosecutus est, lectulum in conclavi parvulo ipsi destinavit juxta navis Sacerdotem; neque datum fuit, quanquam totis tentavit viribus, hanc qualemcunque commoditatem vitare, sibi certe debitam et muneris, et prostratae valetudinis nomine. Id tamen sex et viginti dierum spatio tantummodo, donec Habanam tenuere: nam ibi requiescere imperati in suburbano ad oram maris contra urbem; cum navim denuo conscenderent, nullis flecti precibus potuit Augustinus, ut conclave primum repeteret. Obstinavit animo in Socii jacere lectulo, qui per eos dies interierat; cujus obfir-

mati consilii causam in haec reddebat. *Nulla suavior, castiorque voluptas, quam, dum Socii patiuntur, et te pati; ut nihil acerbius, quam te unum, qua illi carent, commoditate perfungi. Satis me puduit, quod in anteacta navigatione vos inter omnes a Navarcho fuerim obsequiis decoratus immeritis.* Milliarum quadraginta supra ducenta ut ex Habana conficiuntur, ad totidem alia tractus maris est, quem Canalem Bahamensem appellant, ob scopulos et plures, et latentis interdum, periculosus inprimis. Hunc ingressi canalem, cum primum leni flatu proveherentur; adversus repente ventus fremere, mare inhorrescere, majores in singula momenta cieri fluctus, atque in Floridana littora, quae maxime fugiebant, navigantes ferri, certissimo periculo naufragium faciendi, si in cautes, quae frequentes erant, impingerent. Eo ventum est, ut, de proximo cum timeretur interitu, cuncti oculos in Augustinum intenderent, si forte ex ejus vultu prospera liceret ominari. Stabat ille, modestus, impavidus, nihil ad imminentis periculi speciem commotus, uni Deo, quod solebat, tranquille intentus. Ecce tamen, cum jam jam vicina saxa proris attingerent; quiescit procella, cessat tumidus ille ventus, leniter succedit occiduus, quo nimirum opus erat omnino, ut ab extremo liberarentur discrimine. Complures fuere, qui Augustini precibus debere se crederent, quod incolumes evasissent. Atque ille in mari turbulento id interea piscatus est, ut sacris meditationibus excoleret nobilem quandam

dam vectorem periculo exterritum; qui subinde inter primos sanctimoniam hominis magnificat. Septuagesimo tandem die Gades appulerunt, unde in Mnestei portum Socii transducti, ad Fratrum Coenobium, quod Hospitium Charitatis vocant, collocantur. Plane acciderat, ut navigationis beneficio meliuscule se haberet Augustinus: proinde libentissime se praestitit Sociorum desiderio, qui e remotissimis orbis partibus in idem illud diversorium cum convenissent, divinis commentationibus simul omnes per dies octo vacare constituerunt. Post biduum, unanimi omnium voce rogatus est, ut praeter nocturnam concionem ab alio factam oratore, pietate, ac doctrina eximio, ipse de rebus iisdem mane diceret. Audierunt illum quamlibenter, atque una fuit audientium opinio: nisi ex frequenti cum Superis commercio, non potuisse Augustinum miranda illa, divinaque prorsus haurire lumina. Duplicem inde fructum consecutus est: nam et Sociorum bono pro viribus incubuit; et quoniam sudantem a concione frigus invaserat, morbum in ministerio contraxit, quo pristinam debilitatem adaugente, post paucos menses a mortalibus evolavit.

Ita in pejus ruente valetudine, transductus fuit ab Hospitio Charitatis ad illud Jesuitarum olim diversorium, unde Mexicum versus, ut supra demonstratum est, itineri se dederat ante annos quatuor et triginta. Lenta illa febris, qua consumi sensim videbatur, nihil impediebat, quominus Rem Sacram quotidie perageret, aliis-

aliisque divinis intenderet; quantumvis ita esset destitutus viribus, ut in via ad sacellum domesticum humi sedere cogeret interdum debilitas. Mira interea fruebatur voluptate, quod in coelestem patriam properaret, brevique sibi futurus esset mortalis vitae terminus; quam unam ajebat certissimi exilii nomine appellandam. Id sane mirum sibi erat, quod nihil angores, et anxietates experiretur, quas saepe in iis animadverterat, quos morti proximos persuavibus ipse verbis foverat, atque ad fiduciam in Dei misericordia nutriendam excitaverat. Nondum hora venerat, ipsi terroribus purgando praefinita. Socii cum hominem conspicerent, cadaveri quidem, quam viventi similiorem, infirmis orabant precibus; ut Medici potestati se concederet. Indulsit tandem communibus votis; accersitur Medicus, qui confestim jubet in lecto illum decumbere, ac paucis post diebus sacro Viatico praemuniri. Hoc munus deferendi Viaticum, sibi exoravit Socius quidam pietate, atque urbanitate singularis, qui Moderatoris vices agens, Provinciam Quitensem gubernabat. Venientem Eucharisticum Jesum suscepit aegrotus suis indutus vestibus, mire accenso vultu, genibus ante aram nixis, quam lecto propinquam erexerant. Neque multa post mora, sacro unctus oleo, diem perquamcupide suspirabat, quo tandem a corporeis vinculis solveretur; cum ecce ad teterrimas cogitationes cruciari coepit intrinsecus. Quadam repente nocte sensit se pavoribus, atque angustiis incredibiliter occu-
pa-

patum; quoniam mente videre, ajebat, nescio quae itinera aeternitatis, ac mortis semitas, quas interruptis, terribilibusque vocibus conabatur, nec omnino poterat, explicare. Atque hoc ipso tempore totus corpore agitabatur, miserum in modum concutiebatur, rabie quadam concitabatur, quam ipse dicebat, aeternis poenis damnatorum furori simillimam. Tremebat cogitatione perpendens, ne Dei jacturam aeternam faceret; quo tanto bono functurus aliquando, vel a primis pueritiae annis nihil interrupte insudaverat. In coelum intuens, demisse interrogabat, ubi nam ille Dei amor perfectissimus, pro quo in mortis hora consequendo, nihil cessaverat, iterare preces ad Superos? Idque verbis adeo teneris, atque ardentibus, ut lachrimas ab audientibus extorqueret. Sed a Deo, qui tentare volebat hominem, silentium altissimum. Se se ad homines convertebat, solatium enixe postulans; nec ullibi reperiebat. Ad Mariam Reginam Virginum confugere non omisit; conatus illos memoravit, quibus eandem Divinae Gratiae Matrem toto vitae cursu conciliare sibi pro extremi agonis hora elaboraverat. Sed redarguebat se se, ac nihil eos fuisse conatus fatebatur, ut tanti momenti beneficium promereretur; et hinc pietate erectus, in haec ad ipsam effundebat cor suum: *Equidem misericordem te volo, ne mea crimina impediant, quominus ad me afflictum dulcissimos vertas tuos oculos, quos ego nimirum ipsos misericordia plenus saepissime descripsi apud infirmos terroribus agi-
ta-*

tatos: id unum a te peto, criminis odium ingens, quod odio sane dignum est, quod odio Deus habet, quod a Matris utero tumet odisti. Mirum profecto, quod, se nequicquam precari, vereretur, neque plane intelligeret, illos ipsos ferventissimi amoris affectus esse, a propitio sibi Numine derivatos! Ab Sociis denuo, quoad enixe poterat, obsecrabat, ut ea suggererent, quibus maxime averteretur animus a fluxis rebus, ad unumque amore dignum converteretur: et quaecunque dicere inciperent, eo spiritus fervore, ac rerum ejusmodi cognitione pergebat enucleare; ut videretur ipse, opis ferendae gratia, moribundi lecto assidere. Fuit inter Socios, qui recreandum fortasse, atque a tetris cogitationibus avertendum infirmum existimaret, si ad musica instrumenta in suo ille cubiculo leniter cantare audiret carmen illud, quod Mariae Dolentis honori consecravit Ecclesia. Placuit quidem omnibus; sed quia nox erat, ad revertentem diem consilium exequi distulerunt. Id ipsum eadem nocte venit in mentem Augustino, nihil certe conscio, tale quippiam ab Sociis praecogitatum: quod cum aperiret suae valetudinis administris; pro insequenti die in id omnes convenisse dixerunt. E septem Sociorum Provinciis, quae permixtae ibi diversabantur, postridie concurrere aliquot musicae laudis non ignari; quos audivit maxima cum voluptate, nec levibus grati animi datis indicis. Hoc iterum, tertio, ac saepius repetito, tum praedictum illud, tum Davidica plura carmina musicis

sicis modis ingeminabant. Ille, dum canerent tranquillo vultu suaviter effundebatur in lacrimas; ut vero cessarent, continuo succedebat amarum taedium, atque ad Dei Judicis memoriam in profundo cogitationum pelago rursus fluctuabat animus. Obtinuit sibi deferri Jesu cruce pendentis imaginem, cujus in amplexu emortuum Divum Ignatium memoriae traditum est. Ad ejus aspectum ut suavitate non modica primum perfusus, ita et ingentibus postea pavoribus agitatus est: quod se filium diceret a tantae sanctimoniae Parente degenerem. Nemo fuit ullus, qui non tremere, cum inopinato videret testis in tam acerbo certamine constitutum hominem, quem praeclaris virtutibus ornatum, sane sperandum erat, inter delicias emoriturum. Utrique paucis diebus, antequam fato fungeretur, in Socium familiarem conversus: *Ecce, inquit, conciliatum me Deo: inter amicos ejus sum: et quas ipsi pro tanto beneficio grates referam? Nulla par est voluptas illi, quam animo affert amicitia cum Numine.* Ab illo jam die tum vultu, tum animo paulum tranquillior visus est; neque tamen ea perpetua fuit serenitas: nam ex antea turbatione redibant nonnulli angores, ut ex procella fluctus. Anno tandem Christianae salutis post millesimum septingentesimum sexagesimo octavo, quinto Idus Decembres, intermortuis jam vocibus Sacerdoti respondens, qui ex ritu Ecclesiae Deo commendabat profecturam animam, in praedictae imaginis Jesu complexu, attollens in coelum

lum oculos, expiravit. Hoc per totam domum vulgato, quanquam intempestiva esset noctis hora, in defuncti cubiculum magno numero accurrunt Socii; manus, pedesque certatim osculantur; particulam attritae vestis, tanquam pretiosum thesaurum, quisque sibi adnititur comparare. Postridie cum per domus deambulacra sepeliendus deferretur, exiit obviam Socius quidam pietate venerandus, qui ob devexam aetatem vix e cubiculo pedem efferebat; ac vehementer obsecrans, ut pompa funebris suspendiretur parumper, ad cadaveris pedes provolvitur, eos inter lacrimas suavissime deosculatur, ac longiusculum colloquium, repentina impulsus dulcedine, ad emortuum intendit. Quoad per tempora licuit, honorifice tumultus est in sacelli domestici parvo fornice juxta aram maximae proximam, ad latus dexterum. Brevibus lineis conceptum elogium, vitreo vasculo inclusum, pectori appositum est. Quatuor, et quinquaginta aetatis annos explevit, quorum ad triginta quatuor in Societate cum exegisset, Deo gloriam, sibi meritum, contubernibus exemplum, bono publico utilitatem procuravit.

Miranda haec vitae series, quam retulimus, satis esset, quae dignum hominem posteritatis memoria faceret; pauca tamen singillatim de virtutibus ejus delibabimus. Amoris duo praecepta, in quibus tota vertitur lex, perfectissime adimplevit. Amavit Deum, qui amore per se dignus unus est; amavit homines, a Deo amatos, et creatos, ut aeternum fruerentur ipso.

ipso Deo. Nec Deum amari posse dicebat, quin opus ejus gratiosum amaretur; nec opus ipsum, quin Factor. Propterea unum agitare negotium de amando Deo tum ab se, tum ab omnibus hominibus, quidquid ageret, videbatur. Sacris meditationibus, ut demonstratum est, homines per dies octo exercere, antiquissimum habuit: quibus in diebus sive peccati turpitudinem, sive mortis memoriam, sive postremi judicii terrorem, sive poenas aeternum duraturas, sive alia quaelibet commentanda proponeret; mira facilitate in Dei amorem omnia referebat. Quorum conscientias in confessionibus moderabatur; ad assiduam, fervensque amoris Dei exercitium omnes informabat. Jam pridem suum Mexici obiit diem quaedam foemina, satis quidem nota ut claro genere, sic et aliis corporis dotibus; cujus tamen animi venustas non omnino apparebat, cum se se in omnibus ad speciem aequalium sibi foeminarum componeret: hanc, Augustini consilio diu gubernatam, testabatur ipse postmodum, singulari sanctimonia fuisse, innumerosque quotidie, ac fervidissimos amoris Dei affectus elicuisse. Quidam alius, eodem usus conscientiae moderatore, tam vehementer in Dei amorem rapiebatur, ut ejus sibi conciliandi gratia, incredibilibus cruciatibus, quos vel dicere natura abhorret, se se affligeret; nec ab iis destitisset, nisi ab Augustino imperatus. Tam abunde per eorum pectora, quos moderabatur, serpebat flamma Divini Amoris, quae intrinsecus Augustinum urgebat! Hic sane cum in navi

lectum, in Nosocomiis, ac diversoriis cubiculi solitudinem, hora somno destinata, ingredere-
tur; fere non interrupte audiebatur in ardentibus
preces latentes ignem effundere: prorsus
ut suspicioni locus esset, cum dilecto Numine
ad totam noctem colloquia illum protrahere.
In delirationibus ob aestuantem febrim, Deum
in ore habebat mentis impos, quem compos
unum cogitabat. Ad viginti propemodum an-
nos coccolati usum sibi interdixit, quo magno-
pere delectabatur; id nimirum intendens, ut se
moribundum perfectissimo Divino Amore dona-
ret Deus. In agendis rebus, quoties Dei glo-
riam, aut hominum salutem versari, post ma-
turam deliberationem crediderat; nulla hominum
interposita auctoritate, a suscepto deduci con-
silio passus est. Interdum sive in cubiculo esset,
sive per domum inambularet; uni Deo inten-
tus, et, qualem tradunt Socratem, ore atque
oculis in eundem locum directis erat, in pro-
funda cogitatione defixus; ut quisquis illum as-
piceret, ad recessum a fluxis rebus incitaretur,
atque invitus etiam de praesentia Numinis mo-
neretur. Iis praesertim diebus, quos Divinis me-
ditationibus totos dabat, adeo erat interdum ab
sensibus abalienatus, ut sibi loquentes plane
non intelligeret, nisi re iterum, aut tertio re-
petita. Nullus contubernalium odorari unquam
potuit, quo tempore ille dormiret, cum Mini-
ster esset in domo Professorum: janitor certe
quacunque noctis hora pro confessionum peti-
tione ad ipsum accederet (quod pluries in ea-
dem

dem nocte solebat) vigilem semper, ac stan-
tem inveniebat. Quid enimvero insomnis ageret
eo silentii tempore, nisi meditari, atque ama-
re Deum, in quo meditando, atque amando
diem totam insumperat? Hunc Dei amorem ut
inter homines propagaret, nihil non tentabat,
quo sacrarum meditationum beneficio quamplu-
rimi fungerentur. Quidam erat duarum filiarum
Pater, qui, quo pacto illas aleret, non habebat:
convenit Augustinum, a quo traditis literis
ad pecuniosum hominem, tantum ab hoc
obtinuit, quantum satis erat, ut in puellarum
collegio filias collocaret; is idem cum deinceps
ad Augustinum rediret, ab illo audivit secretis-
simas conscientiae suae latebras: cujus gemini
beneficii mercedem sibi postulavit, atque impe-
travit Marquezius, ut ipse, qui acceperat, di-
vinis commentationibus excolendum se trade-
ret. Ad earundem exercitium hortabatur quen-
dam alium, qui renuendi causam praetexebat
datum sibi negotium vendendi sacras vestes,
quae cum perfectissimi laboris essent, ac ma-
gni aestimarentur, longo sibi tempore opus
erat, ut emptorem inveniret. Ego vero, ait
Augustinus, emptorem inveniam, hoc tantum
pacto, si per octo dies mihi te dederis divinis
rebus exercendum. Quae conditio cum place-
ret, utrinque praestita fides est: alter enim ad
res divinas cogitandas per dies octo secessit;
alter sedulo curavit, ut, collatis plurimorum
symbolis, sorte decerneretur, cui essent sacrae
vestes adjudicandae. Nec omittendum existimo,

sortem obtigisse Mariae Virginis Aedibus sub nomine Pietatis, quas non longe a Mexico custodiunt, adjacensque habent coenobium Sacerdotes ex Dominicana familia, primaevi ipsorum Instituti cultores. Has Aedes, pietatis ergo, frequentabat Augustinus; pro quibus pecunias ut daret sortitioni, praediviti cuidam persuaserat. Mirum erat, cum de sui similibus amore loqueretur, ipsius audire facundiam, verborum efficaciam, sententiarum sublimitatem, quae quidem omnia e sacro codice, atque Ecclesiae Doctoribus hauriebat: ut quicumque adessent de hujusmodi verba facienti, continuo excitarentur ad diligendos homines, solo etiam naturae humanae vinculo sibi conjunctos. Hanc in homines charitatem pupillam oculorum Dei appellare consueverat; quam propterea pungere verbo, vel levissimo, maxime fugiebat; quantumvis in commercio cum mortalibus, ut fert humana conditio, quamplures occasiones invenit. In extremis vitae diebus, gravi jam morbo fatigatus, litteras accepit nullo subscriptas nomine, quarum inurbanus auctor, nescio qua ductus mentis vertigine, arguebat hominem imprudentiae pro recenti decreto, quod legitima potestate ille tulerat; neque solum arguebat, verum etiam incredibili audacia hortabatur, ut se se publice revocaret. Non latuit Augustinum scribentis manus; cujus debilibus argumentis, ingenioque a communi sensu abhorrenti, num ad respondendum se accingeret, paululum dubitavit. Atqui timore correptus, ne charitatem
lac-

laederet, dum causam propugnaret; aeterno rem totam celare silentio stabilivit, illud sibi antiquissimum repetens: *Praestat certe charitatis drachmam servare, quam juris centum pondo inconsiderate defendere.*

Ingentis magnitudinis in illo erat Theologica Fidei virtus; quam Fidem ut propagaret, Deumque apud barbaras gentes notum faceret, in Novam Hispaniam navigavit, sincere quidem exoptans ad ejusmodi ministerium destinari. Non id obtinuit, neque etiam, quod in mei notitiam pervenerit, unquam ipse a Superioribus postulavit, ut ad remotarum gentium culturam mitteretur; fortasse, ne tam difficili provinciae suamet voluntate intruderet se se: de obtinendis enim honoribus, et conspicuis dignitatibus, non modo sibi nihil curabat; verum et plane intelligebant omnes, ipsum semper invitum ad talia fuisse munera elevatum. Quod autem sua non potuit opera, facere non omisit per quendam suum discipulum, qui ad eas regiones adlaborabat; ipsi mittens sacras aliquot imagines, quibus accenderetur pietas hominum, ad Christi vexilla nuper adscitorum. Ubicumque gentium immoratus est, nulli unquam sudorū pepercit, id unum consecuturus, Deum cognosci, Deum amari: quod clarius profecto patuit illos inter montanos, quibus in re christiana erudiendis missum olim demonstravimus. Per eos dies ad rusticanas casulas pervenit, in longissimo tractu dispersas, quarum incolae, tametsi pacatissimi, nec ipsi viderant adhuc,
O 3 nec